

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра музичної україністики та народно-інструментального мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВОКАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ

Освітня програма «Культурологія»

Рівень вищої освіти – третій

За спеціальністю 034 «Культурологія»

Галузі знань 03 «Гуманітарні науки»

Кваліфікація – Доктор філософії з культурології

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 5 від “4” січня 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Вокальне мистецтво в системі культури
Викладач (-і)	Вишнеvsька Світлана Валентинівна
Контактний телефон викладача	+380502306897
E-mail викладача	svitlana.vyshnevsk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очна, вечірня, заочна
Обсяг дисципліни	90 год., 3 кредити ЄКТС
Консультації	Консультації проводяться згідно графіку, у т.ч. шляхом листування через електронну пошту та в індивідуальній формі онлайн
2. Анотація до курсу	
<p>1.1. Вокальна культура, як невід’ємна складова загального поняття культури, охоплює сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які відображають його історично досягнутий рівень розвитку і втілюється в результатах продуктивної діяльності людини, зокрема в системі освіти, мистецтва та творчості. Модернізація системи сучасної освіти орієнтується на європейські стандарти, в зв’язку з чим особливу актуальність набуває досвід фахової підготовки майбутніх спеціалістів у сфері музичного мистецтва. Основними факторами, що вплинули на пріоритетні напрямки модернізації вітчизняної освіти є: входження України в європейський освітній простір із збереженням кращих надбань національної системи освіти, загальні процеси культурної глобалізації, яку загалом зумовлюють прискорені темпи розвитку сучасних інформаційних технологій. Якщо зміст духовної культури складають естетичні і моральні цінності суспільства, то музика, а саме вокальне мистецтво, є художньо-інтонаційним засобом вираження цих ціннісних орієнтацій.</p> <p>Навчальна дисципліна «Вокальне мистецтво в системі культури» розглядає історичний генезис вокальної культури та її різноманітні школи, аналізуються методологічні особливості головних напрямів розвитку сучасного світового та українського мистецтва співу.</p> <p>Зміст дисципліни полягає в ознайомленні здобувачів освіти з науково-теоретичними основами вокального мистецтва в системі культури, її науковим апаратом; систематизації знань; формуванні навичок до самостійної роботи з фаховою літературою, орієнтації в ній; формуванню широкого художнього кругозору майбутнього фахівця; виховуванні вміння самостійно мислити, критично аналізувати прочитану літературу; визначати методи самостійної роботи здобувачів освіти над навчальним матеріалом; навчити аспірантів складанню та виконанню практичних завдань.</p> <p>1.2. Тип Дисципліни вибіркової частини</p> <p>1.3. Термін навчання. II рік, III семестр (другий курс аспірантури, третій семестр, 19 тижнів)</p> <p>1.4. Кількість кредитів. 3,0 кредити, загальна кількість годин: 90 (30 – аудиторна робота, 60 – самостійна робота, 20 лекцій, 10 семінарських)</p> <p>1.5. Викладацький склад. Вишнеvsька С. В. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри виконавського мистецтва.</p>	
3. Мета та цілі курсу	

Мета вивчення історико-культурологічної частини курсу «Вокальне мистецтво в системі культури» зорієнтована на пізнання закономірностей розвитку вокального мистецтва, як частини світової культури, та дослідження взаємозв'язків та взаємовпливу розвитку європейських вокальних шкіл на українську вокальну школу і навпаки.

Мета теоретично-практичної частини курсу «Вокальне мистецтво в системі культури» передбачає розгляд концептуальних та методичних прийомів для вирішення проблеми формування вокально-концертного виконавця в рамках сучасних вимог світового вокального мистецтва.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспіранти повинні

знати:

- основні вокально-виконавські принципи, їх історичний і концептуальний та методологічний зміст;
- основні понятійні категорії вокального мистецтва і вокального виконавства, концепції та їхній методологічний потенціал для вирішення проблемних питань у сфері музично-мистецьких досліджень та мистецтвознавчих наук;
- основні теорії розвитку світового вокального мистецтва та їх значення для аналізу конкретних наукових проблем;
- представників різних вокальних шкіл та сутність їх методичних принципів;

вміти:

- застосовувати концептуально-методологічні принципи для пізнання специфіки вокальної культури в музично-мистецтвознавчих галузях науки;
- застосовувати знання з вокальної культури для пошуку методів і методології розв'язання конкретно-наукових проблем вокального виконавства;
- аналізувати на основі знань вокальної культури сутність феномену вокального виконавства;
- прогнозувати на основі знань вокальної культури можливий розвиток вокального виконавства як чинника культурної еволюції суспільства.

4. Результати навчання (компетентності)

Інтегральна компетентність

Здатність продукувати нові ідеї, ціннісно-світоглядно усвідомлювати їх, розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності культуролога-дослідника, культуролога-практика.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	Стац. – 20; Заочн. – 6
семінарські заняття / практичні / лабораторні	Стац. – 10; Заочн. – 2
самостійна робота	Стац. – 60; Заочн. – 82

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
III	034 Культурологія	II	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форм а занят тя	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання

Змістовий модуль 1. Основні поняття вокальної культури та її еволюція.

Тема 1. Вокальне мистецтво як складова світової культури.	Лекція, семінар	4; 9; 19; 25; 35; 42; 52; 63 з переліку рекомендованої літератури	2 лекційних, 2 практичних, 6 самостійних	10 балів	Перший Другий тиждень
Тема 2. Основні європейські вокальні школи та їх вклад у формування світових стандартів сучасного вокального виконавства.	Лекція	6; 16; 18; 37; 63 з переліку рекомендованої літератури	2 лекційних, 8 самостійних		Третій тиждень
Тема 3. Генеза та еволюція оперного і концертно-виконавського вокального мистецтва.	Лекція, семінар	29; 30; 44; 62; 63 з переліку рекомендованої літератури	2 лекційних, 2 практичних, 6 самостійних	10 балів	Четвертий - П'ятий тиждень
Тема 4. Феномен української вокальної культури.	Лекція, семінар	2; 8; 31; 32; 39 з переліку рекомендованої літератури	4 лекційних, 2 практичних, 10 самостійних	10 балів	Шостий - восьмий тиждень Дев'ятий тиждень

Змістовий модуль 2. Теоретичні та практичні проблеми вокальної культури

Тема 5. Академізація сучасного вокального виконавства.	Лекція	1; 3; 22; 45; 59; 64 з переліку рекомендованої літератури	2 лекційних, 6 самостійних		Десятий тиждень
Тема 6. Порівняльний аналіз народної, академічної та естрадної форм	Лекція, семінар	5; 7; 10; 14; 20; 24; 28; 43; 46; 51; 54; 61 з переліку рекомендованої літератури	2 лекційних, 1 практичних, 6 самостійних	10 балів	Одинадцятий Дванадцятий тиждень

вокального виконавства.					
Тема 7. Специфіка вокального виконавства в системі музичного мистецтва.	Лекція семінар	12; 13; 15; 23; 40; 48; 49; 50 з переліку рекомендованої літератури	2 лекційних, 1 практичних 6 самостійних		Тринадцятий Чотирнадцятий тиждень
Тема 8. Проблеми формування навиків вокально-сценічного виконавства.	Лекція семінар	17; 21; 27; 34; 36; 55; 56; 60 з переліку рекомендованої літератури	2 лекційних, 1 практичних 6 самостійних		П'ятнадцятий тиждень Шістнадцятий тиждень
Тема 9. Полістилізм сучасного вокально-естрадного виконавства.	Лекція, семінар	11; 33; 41; 58 з переліку рекомендованої літератури	2 лекційних, 1 практичних, 6 самостійних	10 балів	Сімнадцятий, Вісімнадцятий тиждень
Підсумковий контроль	залік			50 балів	Дев'ятнадцятий тиждень
6. Система оцінювання курсу					

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>90-100 балів (А «Зараховано») отримує аспірант, який виконав всі види самостійної роботи, практичні заняття, дав повні відповіді на запитання на екзамені, опрацював рекомендовану літературу.</p> <p>80-89 балів (В «Зараховано») отримує аспірант, який виконав всі види самостійної роботи, практичні заняття, дав відповіді на запитання на екзамені, опрацював більшість рекомендованої літератури.</p> <p>70-79 балів (С «Зараховано») отримує аспірант, який виконав більшу частину видів самостійної роботи, практичні заняття, дав відповіді на запитання на екзамені, опрацював значну кількість рекомендованої літератури.</p> <p>60-69 балів (D «Зараховано») отримує аспірант, який виконав половину видів самостійної роботи, практичних занять, дав неповні відповіді на запитання на екзамені, опрацював половину рекомендованої літератури.</p> <p>50-59 балів (Е «Зараховано») отримує аспірант, який виконав третину видів самостійної роботи, практичних занять, дав неповні відповіді на запитання на екзамені, опрацював третину рекомендованої літератури.</p> <p>26-49 балів (FX не зараховано з можливістю повторного складання) отримує аспірант, який виконав хоч якусь частину видів самостійної роботи, практичних занять, не дав відповіді на запитання на екзамені, опрацював малу кількість рекомендованої літератури.</p> <p>0-25 балів (F не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни) отримує аспірант, який не виконав жодного виду самостійної роботи, практичних занять, не може дати відповіді на запитання на екзамені, не опрацював рекомендованої літератури.</p> <p>Розподіл балів, які отримують аспіранти:</p> <p>1) Практичні (семінарські) заняття – 50 балів.</p> <p>2) Залік – 50 балів.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Порядок та організація контролю знань здобувачів освіти, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (Нова редакція) URL : https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/01/Polozennia-pro-OOP-25_12_2020-1.pdf</p>
<p>7. Політика курсу</p>	
<p>Відповідно до вимог Національної рамки кваліфікацій для кваліфікаційного рівня «доктор філософії» програмні вимоги навчальної дисципліни спрямовані на досягнення восьмого (8) кваліфікаційного рівня (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 року № 509 «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2019-%D0%BF#n5), за яким особа, яка завершила навчання на ОНП третього рівня вищої освіти повинна мати здатність демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічну та професійну доброчесність, послідовну відданість розвитку</p>	

нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності. Результатом навчання повинна бути здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

Академічна доброчесність: очікується, що здобувачі наукового ступеня доктора філософії будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання академічного плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

<https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Відвідування занять: відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі освіти відвідають аудиторні заняття курсу. Пропуски аудиторних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку.

8. Рекомендована література

БАЗОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів). К. : ЗАТ Віпол, 2007. 174 с.
2. Антонюк В. Культура мови у співі та принципи української вокальної орфоепії. *Науковий вісник НМАУ ім. П. Чайковського*. Вип. 5. Музичне виконавство. Кн. 4. К., 2000.
3. Антонюк В. Г. Формування індивідуального виконавського стилю: культурно-антропологічний аспект: наукове дослідження. К.: Українська ідея, 1999. 24с.
4. Базиликут Б. Орфоепія в співі. Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 135 с.
5. Білодід І. Сучасна українська літературна мова. К. : Наукова Думка, 1969. 584 с.
6. Бондаренко. А. До проблеми термінології у класифікації популярної музики за жанрами, стилями та напрямками. *Матеріали Третьої міжнародної науково-творчої конференції «Культурно-мистецьке середовище : Творчість та технології»*. К., 2009. С. 46–57.
7. Васильєва Л. Л. Рок-музика як фактор розвитку культури другої половини ХХ століття : автореф. дис. ... канд. наук з мистецтвознавства : спец. 17.00.01 “Теорія і історія культури” / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. К., 2004. 19 с.
8. Ващенко О. Специфіка концертного виконання. *Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття*: матеріали наук. конф. молодих учених, 16-18 квітня 2003 р. / Харк. держ. акад. культури. / [відп. ред. І. В. Щербіна]. Х. : ХДАК, 2003. С. 89–90.
9. Гнидь Б. Виконавські школи України. К.: НМАУ, 2002. 95 с.
10. Гнидь Б. Історія вокального мистецтва: підручник. Київ: НМАУ, 1997. 320 с.
11. Гребенюк Н. До проблеми формування виконавської творчості у співаків-початківців. *Науковий вісник НМАУ ім. П. Чайковського*: Музичне виконавство: кн. – 4-а / [Ред. упор. М. Давидов, В. Сурмакова]. К., 2000. Вип. 5. 194 с.
12. Гребенюк Н. Особистісно-орієнтований підхід у розвитку індивідуальності співака. *Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського*. Музичне виконавство. Кн. шоста. Київ, НМАУ, 2000. Вип. 14. С. 156–165.
13. Гребенюк Н. Є. Вокально-виконавська творчість: психолого-педагогічний та мистецтвознавчий аспекти: [монографія]. К.: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 1999. 269 с.
14. Данилюк А. І. Масова культура в контексті демократичних перетворень ХХ століття : автореф. дис. ... канд. наук з філос. наук : спец. 09.00.08 “Естетика”. К., 2000. 19 с.
15. Дрожжина Н. В. Вокальне виконавство в системі музичного мистецтва естради: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 “Музичне мистецтво”. Х., 2008. 16 с.
16. Дрожжина Н. В. Теоретико-методичні засади естрадно-джазового співу: навч.-метод. посібник. Харків : «Майдан», 2010. С. 1 – 42.

17. Ентоні Хікса. Рінальдо : в новому словнику опер / [ред. Стенлі Седі]. Лондон, 1992.
18. Іваницький А. Українська музична фольклористика (методологія і методика). К. : Заповіт, 1997. 397 с.
19. Іваницький А. Український музичний фольклор : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]. Вінниця : Нова книга, 2004. 320 с.
20. Калениченко А. Українська масова музична культура: здобутки, проблеми, шляхи розв'язання. *Укр. мистецтвознавство* : матеріали, дослідження, рецензії / ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України. К., 2004. Вип. 5. С. 50–56.
21. Клапчук С. М., Білик Б. І., Горбань Ю. А. та ін. Історія української та зарубіжної культури : навч. посіб. / за ред. С. М. Клапчука. [6-те вид., випр. і доп.]. К. : Знання-Прес, 2007.
22. Малозьомова О. Виконавські школи вищих учбових закладів України. К. : Видання Київської консерваторії, 1990. 160 с.
23. Матвеева О. В. Сценічне хвилювання як детермінанта вокально-виконавської надійності майбутніх учителів музики. *Наука і сучасність*: зб. наук. праць Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. Том 55. С. 64-71.
24. Матвійчук А. Історична еволюція поезики української пісні (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.01 “Теорія і історія культури”. КНУКіМ. К., 2006. 19 с.
25. Матвійчук А. М. Хай живе рок-опера. *Музика*. 1992. № 6. С. 9–10.
26. Мозговий М. П. Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.01 “Теорія та історія культури” / Київський національний університет культури і мистецтв. К., 2007. 18 с.
27. Поплавський М. М. Антологія сучасної української естради. К. : Преса України, 2004. 416 с.
28. Прохорова Л. В. Українська естрадна вокальна школа: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів культури і мистецтв III–IV рівнів акредитації]. Видання друге. Вінниця : Нова книга, 2006. 384 с.
29. Сапожник О. В. Популярна естрадна музика в Україні : історичний екскурс. *Мистецтво та освіта*. 2003. № 1. С. 7–10.
30. Тормахова В. М. Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 “Музичне мистецтво” / Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. К., 2007. 19 с.
31. Фоломеева Н. А. Альтернативні методики виховання голосу в системі вищої педагогічної освіти. Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін. Том 1. 2016. С. 191–195.
32. Шуляр О. Д. Історія вокального мистецтва: I ч.: монографія. Івано-Франківськ, 2010. 352 с.
33. Nisbett A. *The Sound Studio* 5th Edition. Oxford: Focal press, 1993. 380 p.
34. Stern W. *Allgemeine Psychologie*. Haag, 1950. S. 98–102.

Тематика інформаційного ресурсу	Електронна адреса
Мистецтвознавчі товариства	
Українське мистецтвознавство	http://um.etnolog.org.ua/
Центр експертизи та оцінки культурних цінностей	http://www.afo.com.ua/uk/center-for-examination-and-evaluation
Асоціація незалежних українських митців	https://uk.wikipedia.org/
Міжнародний інститут феноменології	http://www.phenomenology.org/
Асоціація мистецтвознавців	http://www.ais-aica.ru/
Наукові бібліотеки України	
Національна парламентська	http://www.nplu.kiev.ua
Наукова імені В.Вернадського	http://www.nbvu.gov.ua
Книжкова палата України	http://www.ukrbook.net
Державна науково-технічна	http://www.gntb.n-t.org
Вінницька обласна	http://www.library.vinnitsa.com
Дніпропетровська обласна	http://www.libr.dp.ua
Донецька обласна	http://www.library.donetsk.ua
Кіровоградська обласна	http://www.library.kr.ua
Луганська обласна	http://www.library.lg.ua
Львівська імені В.Стефаника	http://www.lsl.lviv.ua
Львівського національного університету імені І.Франка	http://www.blues.franko.lviv.ua
Одеська імені М.Горького	http://www.ognb.odessa.ua/ukr
Рівненська обласна	http://www.rivne.com/library/
Харківська імені Короленка	http://www.korolenko.kharkov.com
Чернівецька обласна	http://www.library.cv.ua

Вимоги до заліку

Перелік теоретичних питань

Мистецтво як складова духовної культури суспільства.

Поняття та визначення «культури», «художньої культури», «мистецтва», «вокального мистецтва», «вокального виконавства».

Соціокультурна зумовленість функціонування вокально-виконавського мистецтва.

Взаємодія вокального мистецтва з іншими сферами культури.

Поняття та визначення «вокальна школа», «вокальна музика», «вокальна техніка», «вокальна методика».

Мистецтво старовинного італійського bel canto. Класичне bel canto (Дж. Паста, Дж. Рубіні).

Діяльність «флорентійського гуртка», та творчість Я. Пері

Утвердження веристсько-вердівського виконавського стилю (Е. Карузо, Т. Руффо).

Оперна творчість Дж. Верді та «вердівські співаки».

Стиль рококо та вокальне мистецтво Франції.

Виконавський стиль артистів «ліричної трагедії» (Ж. Б. Люлі, Ж. Ф. Рамо).

Велика опера та оперні реформи Х. В. Глюка, Ж. Бізе.
Німецька вокальна школа та проблема примарного тону.
Новаторство Р. Вагнера. «Вагнерівські співаки».
Музично-драматична творчість композиторів України (С. Гулака-Артемівського, П. Ніщинського, П. Сокальського, М. Лисенка).
Вплив соціуму на розвиток вокально-камерної композиторської творчості.
Основні жанри та форми вокального концертно-камерного виконавства.
Джерела українського вокального мистецтва.
Феномен українського кобзарства.
Розвиток української вокальної школи та взаємовпливи європейських вокальних шкіл.
Пасіонарна діяльність видатних українських співаків діаспори.
Ейдос вокальності у композиторській школі.
Сучасне українське вокальне виконавство.
Генеза професійного вокального мистецтва.
Інтернетичність професійної вокальної освіти.
Міжгалузеві проблеми вокальної творчості.
Основні дидактичні аспекти вокальної освіти.
Сучасні принципи синергетики вокальної педагогіки та виконавства.
Особливості вокальної техніки різних форм вокального виконавства.
Специфіка вокального імпедансу академічної, народної та естрадної форм співу.
Особливості дикції та вокально-мовної фонетики для народної, академічної та естрадної форм вокального виконавства.
Аспекти мовної культури вокалістів.
Проблеми впливу зовнішніх чинників на вокальне виконання.
Види та форми сучасного вокального виконавства.
Інновації оперного мистецтва (рок-опери, фольк-опери).
Технічна база сучасного вокально-естрадного виконавства.
Виразність вокального виконавства: художні та природні чинники.
Бінарність відносин “актор – режисер” у моноспектаклі концертного виступу.
Основні проблеми формування сценічного образу.
Моделювання «проблемних моментів» концертного виступу.
Принципи виховання вокально-виконавської надійності у співаків.
Основні стилі, напрямки та жанри сучасної вокально-естрадної музики.
Проблеми «екстремального вокалу» сучасного естрадного виконавства.

Кандидат мистецтвознавства, доцент

Вишневіська С. В.